

El futbol a Malta i els pals del Casal de Barcelona

Autor: Joaquim-Antoni Vidal Puig

Data de publicació: 30-01-2019

En Joaquim-Antoni Vidal Puig ens inicia en l'heràldica de Malta i, alhora, en una altre mena de senyals: els dels clubs de futbol del país. Segur que despertaran una gran sorpresa entre els catalans de tota la Nació.

Símbols heràldics i logos

Després d'haver realitzat fa pocs mesos un viatge a Malta per descobrir-hi el passat català, em vaig interessar en particular per la seva heràldica. El primer que em va cridar l'atenció és que és una heràldica matussera i plena de greus errades. Per exemple, en la simbologia dels esmalts i metalls d'alguns blasons que hi ha a l'Alberg de Castella. Però, ara, aquesta qüestió no ve al cas. Tornem a l'heràldica pròpiament maltesa. Malgrat els importants defectes, aquesta existeix i en quantitat. Sobretot si ens centrem en els símbols dels Cavallers de Malta ?de qui farem menció més avall?, els quals havien de ser, i de fet eren, d'extracció noble[1].

El meu interès per l'heràldica ve de la fascinació que em provoquen els signes i símbols heràldics. I això perquè ens diuen moltes coses sense haver d'usar les paraules: ens parlen en imatges. A més, és ben viva també avui. No us espanteu: abans en deien armoires. Avui en diem logos o logotips. ¿Qui no coneix, a tall d'exemple, aquell que està fet "de gules amb una venera d'or", o dit en llenguatge planer "una petxina groga damunt de vermell"?... ¿És la «Shell», potser ? ¿O "d'or amb un cavall rampant de sable", és a dir "un cavall negre encabritat damunt de groc"?... ¿«Ferrari»? I ja que parlem de cotxes, també tenim els logos d'«Alfa-Romeo» i «Cadillac», «Porsche», «Peugeot», «Citroën», «Rover», BMW, DKW, «Abarth», «Barth», «Dodge», «Lamborghini», «Saab», «Cobra», «Mitsubishi»... entre d'altres. Per no parlar dels de la «Pepsi-Cola», «Starbucks», «Chevron» o «Texaco». I aturo aquí les citacions de logos, els quals, ja ho he dit, són tots símbols heràldics.

A Malta, el desconeixement de l'heràldica entre la gent del país és palès. Així, t'expliquen que un muntant —la lluna

amb les banyes cap amunt— vol dir... una batalla guanyada als sarraïns! Res a veure, doncs, amb la Immaculada, res. O que un lambeu significa, segons ells, que el posseïdor d'aquell escut adornat amb aquesta peça havia construït un... aqüeducte (sic), quan, de fet, és un senyal de filiació.

Com dèiem, malauradament tant l'heràldica pròpiament maltesa, com la seva vexil·lologia —les banderes— no tenen al meu entendre el nivell estètic, ni la finezza com, per resumir, sí que les tenen la borgonyona, l'helvètica, l'alemanya o les europees continentals.

Clubs de futbol

Tornem al que ens interessa. Mentre estudiava concretament les armoires de la ciutat maltesa de Senglea, vaig anar a parar als escuts dels clubs de futbol. Em vaig endur una sorpresa que tot seguit explicaré. Arribat a casa, vaig estudiar més a fons el tema i vaig trobar les dades següents:

Malta té 14 clubs a la Premier League, 14 a primera, 13 a segona i, finalment, 12 a tercera. L'illa de Gozo té 8 clubs a primera i 6 a segona. Això fa un total de 66 equips.

Estudiats els escuts i equipaments de tots aquests clubs, dels quals els segons ens diuen més coses que els primers, em vaig trobar amb els fets que vénen a continuació:

1.- Premier League de Malta:

? BIRKIRKARA F.C.:

Escut amb palat d'or i gules:

Escut i equip del Birkirkara F.C.

? GZIRA UNITED F.C.:

Amb vora «polonesa» o «carlina»:

Escut del Gzira United F.C.

Ja sé que els colors d'aquest palat són els del West Ham londinenc. Però la vora d'aquest escut no us sona d'alguna cosa? És a dir, si voleu, la seva forma? Doncs bé, d'aquesta vora o forma ?o boca?, se'n diu «polonesa», o també «carlina». No és l'únic club maltès l'escut del qual té vora polonesa. De fet, sense comptar aquest, n'hi ha deu més[2] a l'illa.

Així mateix, ¿és una anècdota la influència del Barça en el futbol maltès o és simplement una moda en la història dels clubs de futbol? Vet ací un tema a escatir.

? SENGLEA ATHLETIC F.C.:

Amb cua de paó de gules quatripalada d'or:

Escut i equip del Senglea Athletic F.C.

2.- Primera divisió maltesa:

?MARSA, F.C.:

Sense comentaris....

Escut i equip del Marsa F.C.

? SIGGIEWI F.C.:
Palat de gules i or:

Escut i equip del Siggiewi F.C.

3.- Segona divisió:

? SAINT LAURENCE SPURS F.C. de Gozo
Fixeu-vos en l'uniforme i la bandera:

Escut i equip del St. Laurence Spurs F.C. de Gozo

Bandera del St. Laurence Spurs F.C. de Gozo

? ZEBBUG ROVERS F.C. de Gozo:
Fixeu-vos en l'uniforme:

Escut i equip del Zebbug Rovers F.C. de Gozo

Conclusions

És a dir, de 66 clubs, 5 tenen els pals o els colors del Casal de Barcelona, tant en el seu escut com en el seu equipament. Representa un 7,57%. Tenint en compte que el futbol és —Calcio di Siena a part— un esport del segle XIX, que va ser introduït a l'illa pels anglesos, tal com succeïa en totes les seves colònies, Malta començà a desenvolupar el futbol des de finals del referit segle. La seva federació, la Malta Football Association, és de les més antigues del planeta, creada al 1900, i els primers clubs van ser el St. George's i el Floriana FC, fundats el 1894. La primera lliga es disputà a la temporada 1909-10 i la copa es juga des del 1935.

Independentment de les connexions amb l'imaginari del Barça, pel que fa a la forma de l'escut ?com també el dels seus colors?, cosa que no deixa de ser una anècdota, com ja hem dit, vull recordar que dels 66 equips, 29 tenen els escuts amb la vora[3] diversa, 15 són rodons[4], 11 ovalats i 11 polonesos o carlins És a dir, com el Barça, o molt semblants[5].

Una mica d'història i un interrogant final

Anem enrere, ni que sigui breument, per veure d'on ve tot això. El normand Roger I de Sicília, l'any 1091 emprengué una expedició per conquerir Malta, i, després de la rendició de Mdina, l'illa esdevingué tributària del regne normand. El 1127, Roger II de Sicília conquerí la totalitat del l'arxipèlag i l'incorporà al regne de Sicília. La conquesta va ser conclosa del tot el 1248 amb l'expulsió dels sarraïns de les illes. El 1282, arran de les Vespres Sicilianes, Sicília va ser incorporada per Pere el Gran a la Nació Catalana i el 1283 tingué lloc la batalla naval de la badia de Malta, guanyada per Roger de Llúria i Manfred Llança. Uns 400 catalans desembarcaren a Malta i s'hi quedaren. D'altra banda, 250 anys després els Cavallers de l'Orde Hospitaler de Sant Joan de Jerusalem, després d'haver estat vençuts pels otomans i foragitats de Jerusalem, Sant Joan d'Acre, Xipre i Rhodes, anaven, diguem-ne, malvivint per les costes mediterrànies. El 23 de març del 1530, l'Emperador Carles cedí a l'Orde les illes de Malta, Gozo i Comino, així com Trípoli. La intenció era que ajudessin a protegir el Mediterrani occidental de l'avançada otomana, la qual en 1534 ja havia conquerit la ciutat de Tunis. A canvi, l'Orde havia de romandre neutral en les guerres entre nacions cristianes. El tribut anyal que aquestes havien de pagar-li era el d'un falcó. Malta ha tingut tretze reis catalans o d'origen català: set del Casal de Barcelona, cinc trastàmars i un habsburg. Però això no és tot. Com hem comentat, a l'illa hi arribaren els catalans el 1283. I de iure hi estigueren fins al 1534. Estem parlant de 251 anys. Dic de iure, perquè de facto s'hi estigueren molt més, ja que diversos cavallers catalans s'instal·laren a l'illa. I si filem prim, sabem que una quarta part de tots els grans mestres de l'Orde, que estaven al capdamunt de la jerarquia de l'illa, van ser de parla catalana. A la catedral, és a dir l'església de l'Orde, s'hi pot trobar una làpida feta de marqueteria de marbre de colors i que està escrita en català i està datada del 1794[6]. Correspon a la tomba del mallorquí Nicolau Abrí i Descatllar. Per tant, estem parlant de 515 anys de cultura catalana a l'illa de Malta. I mig mil·lenni dóna molt de si perquè una llengua ?el català?

no deixi petjada en una altra ?el maltès?. Així, doncs el fet que, en el seu moment, arribés l'Orde a l'illa no va voler dir que havien de marxar-ne els catalans. Ans al contrari: amb ella n'arribaren més, i tant l'aparell polític-militar i la burgesia s'entenien en català, que va ser la llengua de l'administració diària, de la cultura i dels negocis. A més, entre un 15 i un 20% dels vocables del maltès son d'origen català, i, malgrat la cessió de les illes a l'Orde, tant el català com la iconografia catalana continuaren tenint-hi un estatus de cultura. I cultura no és tan sols la parla; és molt més. És una forma de pensar, una forma de sentir, uns trets característics que queden profundament arrelats en un poble. Tal vegada, de manera inconscient.

Tornant al tema principal, essent el futbol una activitat recent en la història —segle XIX—, i havent estat l'illa, després del Regne de Sicília, sota l'Orde de Malta, França i Gran Bretanya, em sorprèn moltíssim que les associacions del país pensessin i encara pensin en els colors del Casal de Barcelona per representar la seva corporació.

¿Vol dir això que els maltesos encara tenen arrelat en el seu subconscient, per mitjà dels colors que els han de representar en les seves lluites tribals[7] —com ho és el futbol—, els colors del Casal de Barcelona i de Catalunya? És una pregunta que llenço a l'aire perquè qui vulgui la reculli i en doni una resposta.

Joaquim-Antoni Vidal Puig

29 de desembre del 2018

Notes:

[1] No tan sols la noblesa pot tenir “escut”. Qualsevol pot tenir “escut”. Durant la Revolució Francesa es varen suprimir tots els “escuts”. Posteriorment, varen descobrir que tan sols el 20% pertanyia a la noblesa, i el 80% de la gent era plebea. Napoleó, ràpidament, va establir la seva pròpia heràldica, plenament normativitzada.

[2] 11 d'ovalats, 15 de rodons i 29 amb formes diverses.

[3] Forma de l'escut.

[4] De fet, en són 14, però un, la boca del qual és un decàgon, l'he afegit en aquest apartat.

[5] Potser d'aquí ve allò de polacos.

[6] Quatre anys abans de la presa de l'illa per part de Napoleó.

[7] DESMOND MORRIS, *The Naked Ape. The Zoologist's Study of the Human Animal*; London Cape, Londres, 1967.